

Intenzita útoku

Při zvažování intenzity útoku poškozeného nelze tuto intenzitu hodnotit jen objektivně, ale je třeba ji posuzovat i z hlediska jejího subjektivního vnímání ze strany napadeného obviněného.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 5 Tdo 1498/2009-I., ze dne 27.1.2010)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání, které podal obviněný J. M. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. 8. 2009, sp. zn. 6 To 29/2009, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 49 T 1/2008, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušuje usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. 8. 2009, sp. zn. 6 To 29/2009, a rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2009, sp. zn. 49 T 1/2008. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Krajskému soudu v Ostravě přikazuje, aby věc obviněného J. M. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 6. 2007, sp. zn. 49 T 1/2007, byl obviněný J. M. uznán vinným jednak trestným činem ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1, odst. 3 tr. zák., a jednak trestným činem výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák., kterých se dopustil tím, že dne 5. 12. 2006 kolem 20.00 hod. v H., na ul. M., v prodejně potravin „V.“ své družky L. Ž., tedy na místě veřejnosti přístupném, v době vzájemného slovního i fyzického konfliktu, v úmyslu způsobit mu těžkou újmu na zdraví, napadl rukou, ozbrojenou kuchyňským nožem s délkou čepele 15 cm, přítele své družky, P. Ch., a bodl jej do oblasti nadbříšku, přičemž mu způsobil bodnou ránu délky přibližně 9,5 cm, pronikající do dutiny břišní, procházející kůží, podkožím, pobříšnicí, závěsným aparátem příčného tračníku, míjející kličky tenkého střeva a dvanáctníku a zraňující žlučník, společný žlučodod a dolní dutou žílu, v důsledku čehož u jmenovaného došlo ke krvácení do dutiny břišní a následnému rozvoji krvácivého šoku, na který posléze, i přes urgentní specializovaný lékařský zákrok, dne 6. 12. 2006 v 07.45 hod. na oddělení jednotky intenzivní péče Nemocnice s poliklinikou v Havířově zemřel.

Za tyto trestné činy byl obviněný J. M. odsouzen podle § 222 odst. 3 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 10 let. Podle § 39a odst. 3 tr. zák. byl pro výkon tohoto trestu obviněný zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla také obviněnému uložena povinnost zaplatit poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, se sídlem P., O., náhradu škody ve výši 69.740,-Kč.

Tento rozsudek soudu prvního stupně napadl obviněný J. M. odvoláním, z jehož podnětu Vrchní soud v Olomouci rozhodl rozsudkem ze dne 30. 8. 2007, sp. zn. 6 To 75/2007, tak, že napadené rozhodnutí podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. v celém rozsahu zrušil a nově rozhodl podle § 259 odst. 3 tr. ř. tak, že uznal obviněného J. M. vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1, odst. 3 tr. zák., kterého se dopustil tím, že dne 5. 12. 2006 kolem 20.00 hod. v H., na ul. M., v prodejně potravin „V.“ své družky L. Ž., v době vzájemného slovního i fyzického konfliktu, v úmyslu způsobit mu těžkou újmu na zdraví, napadl rukou, ozbrojenou kuchyňským nožem s délkou čepele 15 cm, přítele své družky, P. Ch., a bodl jej do oblasti nadbříšku, přičemž mu způsobil bodnou ránu délky přibližně 9,5 cm, pronikající do dutiny břišní, procházející kůží, podkožím, pobříšnicí, závěsným aparátem příčného tračníku, míjející kličky tenkého střeva a dvanáctníku a zraňující žlučník,

společný žlučovod a dolní dutou žílu, v důsledku čehož u jmenovaného došlo ke krvácení do dutiny břišní a následnému rozvoji krvácivého šoku, na který posléze, i přes urgentní specializovaný lékařský zákrok, dne 6. 12. 2006 v 07.45 hod. na oddělení jednotky intenzivní péče Nemocnice s poliklinikou v Havířově zemřel.

Za tento trestný čin obviněnému odvolací soud uložil podle § 222 odst. 3 tr. zák. nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 10 let. Podle § 39a odst. 3 tr. zák. byl pro výkon tohoto trestu obviněný zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla také obviněnému uložena povinnost zaplatit poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, se sídlem P., O., náhradu škody ve výši 69.740,-Kč.

Proti uvedenému rozsudku odvolacího soudu ze dne 30. 8. 2007, sp. zn. 6 To 75/2007, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 6. 2007, sp. zn. 49 T 1/2007, podal obviněný J. M. dovolání, o kterém Nejvyšší soud rozhodl usnesením ze dne 23. 1. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1447/2007-I., tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 8. 2007, sp. zn. 6 To 75/2007, a rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 6. 2007, sp. zn. 49 T 1/2007. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Ostravě přikázal, aby věc obviněného J. M. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

V novém řízení Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 19. 2. 2009, sp. zn. 49 T 1/2008, uznal obviněného vinným trestným činem ublížení na zdraví podle ustanovení § 222 odst. 1 tr. zák., jehož se dopustil tím, že dne 5. 12. 2006 kolem 20.00 hod. v H., na ul. M., v prodejně potravin „V.“ své družky L. Ž., poté, co byl slovně i fyzicky napaden přítelem své družky, P. Ch., v úmyslu způsobit mu těžkou újmu na zdraví, napadl jej rukou, ozbrojenou kuchyňským nožem s délkou čepele 15 cm, a bodl jej do oblasti nadbřišku, přičemž mu způsobil bodnou ránu délky přibližně 9,5 cm, pronikající do dutiny břišní, procházející kůží, podkožím, pobřišnicí, závěsným aparátem příčného tračnicku, míjející kličky tenkého střeva a dvanáctníku a zraňující žlučník, společný žlučovod a dolní dutou žílu, v důsledku čehož u jmenovaného došlo ke krvácení do dutiny břišní a následnému rozvoji krvácivého šoku, na který posléze, i přes urgentní specializovaný lékařský zákrok, dne 6. 12. 2006 v 07.45 hod. na oddělení jednotky intenzivní péče Nemocnice s poliklinikou v Havířově zemřel.

Za tento trestný čin uložil nalézací soud obviněnému J. M. podle § 222 odst. 1 tr. zák. nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 4 let, přičemž podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. byl pro výkon tohoto trestu zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost zaplatit poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, se sídlem P., O., náhradu škody ve výši 69.740,- Kč.

Proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2009, sp. zn. 49 T 1/2008, podali obviněný J. M. a státní zástupce odvolání, o kterých Vrchní soud v Olomouci rozhodl usnesením ze dne 13. 8. 2009, sp. zn. 6 To 29/2009, tak, že je podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítl.

Proti uvedenému usnesení odvolacího soudu ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2009, sp. zn. 49 T 1/2008, podal obviněný J. M. prostřednictvím obhájce JUDr. Tibora Rovňáka opětovně dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř., neboť je přesvědčen, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku a jiném nesprávném hmotně právním posouzení a že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedeného v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu přecházejícím dán důvod dovolání, uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., přičemž v jeho případě přichází v úvahu druhá varianta.

Obviněný ve svém dovolání nejprve shrnul dosavadní průběh trestního řízení, uvedl i podstatnou část odůvodnění předchozího rozhodnutí Nejvyššího soudu a konstatoval, že stejně jako v předchozím dovolání musí poukázat na nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 216/04, podle něhož výklad ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. tak, že v rámci dovolacího řízení náleží dovolacímu soudu toliko posouzení, zda ve výroku o vině skutková věta představuje slovní vyjádření posuzovaného skutku tak, aby obsahovala všechny relevantní okolnosti z hlediska použité právní kvalifikace, bez ohledu na jakékoliv námitky týkající se právních vad řízení před soudy obou stupňů, uplatněné v dovolání a bez přihlídnutí k tomu, zda skutek tak, jak je popsán v odsuzujícím rozsudku, byl skutečně prokázán, lze označit za velmi restriktivní a odporující smyslu a záměru zavedení tohoto mimořádného opravného prostředku do trestního procesu.

V podrobnostech dále dovolatel rozvedl, že setrvává na své předchozí dovolací argumentaci a doplnil, že nalézací ani odvolací soud nevystihl podstatu rozhodnutí Nejvyššího soudu a nevyvodil z něj odpovídající závěry. Zásadní se stala zejména otázka, zda mohl dovolatel konfliktní situaci pocítovat jako životní či jiné ohrožení, spojené se silným stresem, na což podle obviněného dala zcela jednoznačnou odpověď znalkyně Mgr. Michaela Mrowetz Bartáková u hlavního líčení dne 4. 8. 2008, kde uvedla, že dovolatel se v rámci osobnostní struktury domníval, že je poškozeným ohrožen na životě. Odvolací soud však závěr o vině obviněného dovozuje z nepřesné demonstrace průběhu konfliktu, přičemž sám argumentuje věcmi, které jsou pouhé spekulace. Taktéž zpochybňování intenzity útoku poškozeného P. Ch. Vrchním soudem je v rozporu se závěry dovolacího soudu, což platí také o razanci hodu popelníkem. Náležitě nebyly vyhodnoceny ani výpovědi obviněného o způsobu jeho oblečení, které utlumilo útok poškozeného na obviněného, a proto jeho tělo nenese známky poranění, které předpokládali znalci. S odkazem na znění a výklad ustanovení § 13 tr. zák. pak dovolatel také konstatoval, že cílem poškozeného bylo vyhledat vzájemný kontakt s obviněným a jeho napadení. Tyto skutečnosti konstatoval i odvolací soud, ale měl vzít také v úvahu zvláštní dovednost poškozeného spočívající ve znalosti bojových umění, dále také to, že útočníkem byl primárně P. Ch., který měl pověst agresivního člověka, že bodný kanál také nesvědčí o razanci útoku, když měří jen 9 cm a čepel nože byla přitom dlouhá 15 cm, že dovolatel neměl žádný motiv k napadení poškozeného, naopak poškozený i podle výpovědi jeho matky obviněného charakterizoval jako sušinku a slabocha a přišel do prodejny proto, aby obviněného napadl, navíc s rozvahou a po přípravě, kdy si odložil osobní věci, bundu, mobilní telefon a hodinky. Z výše uvedených důvodů proto nemohou závěry odvolacího soudu obstát.

V závěru svého dovolání obviněný J. M. navrhl, aby Nejvyšší soud ČR podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. 8. 2009, sp. zn. 6 To 29/2009, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, a v souladu s výše citovanými ustanoveními napadené rozhodnutí vzhledem k existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. zrušil a podle § 265m odst. 1 tr. ř. sám rozhodl ve věci rozsudkem a podle § 226 písm. b) tr. ř. zprostil obviněného obžaloby. Dále dovolatel navrhl, aby byl přerušen výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody v trvání 4 let z rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2009, sp. zn. 49 T 1/2008, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. 8. 2009, sp. zn. 6 To 29/2009.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, jemuž bylo dovolání obviněného J. M. doručeno ve smyslu § 265h odst. 2 tr. ř., se k němu vyjádřil tak, že nelze akceptovat tvrzení odvolatele, že „jeho jednání nevykazuje znaky trestného činu“, pokud se pod pojmem „jednání obviněného“ rozumí ty skutkové okolnosti, jež jsou popsány ve skutkové větě výroku o vině. Z popisu skutku je evidentní, že poté, co střet vyprovokoval poškozený P. Ch., pokračovali v něm oba aktéři, přičemž obviněný se jen nebránil brachiálním násilím ze strany poškozeného, o čemž svědčí např. zjevný nedostatek stop takového násilí na jeho těle, a to zejména s přihlídnutím k faktu, že při jím užívaných medikamentech byl zvláště náchylný ke vzniku podlitin a modřin. Objektivně přitom nastala

taková situace, kdy by obviněný měl skutečný důvod cítit se ohrožený poškozeným do té míry, aby užil takového způsobu obrany, jaký byl dokazováním zjištěn, jinými slovy, aby ukončil vzájemný spor tím, že poškozenému záměrně způsobí těžkou újmu na zdraví. Velmi podrobně se těmito okolnostmi zabývá jak nalézací soud, tak odvolací soud a k jejich závěrům není třeba ničeho dodávat. Námitky skutkové povahy pak zákonné definici dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nevyhovují. Obviněný sice učinil obsahem dovolání i námitku extrémního nesouladu mezi provedeným dokazováním a právním posouzením věci, nespécifikoval však žádný konkrétní rozpor, který by mohl být kvalifikován jako taková vada rozhodnutí. Jeho námitky se týkají pouze způsobu hodnocení provedených důkazů ze strany soudu, přičemž se přidrží vlastního výkladu důkazní situace a domáhá se odlišného skutkového posouzení věci. Vzhledem k tomu, že nebyl naplněn základní dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., nemohl být naplněn ani sekundární důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Vzhledem k tomu státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky v neveřejném zasedání podané dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl, protože je zjevně neopodstatněné.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci je dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze takové podání učinit, a zda je podala osoba oprávněná. Shledal přitom, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř. Dále zjistil, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), přičemž splňuje i obsahové náležitosti dovolání (§ 265f tr. ř.).

Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím uplatněný dovolací důvod, a shledal, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl uplatněn v souladu se zákonem vymezenými podmínkami.

Dříve než se Nejvyšší soud v souladu s ustanovením § 265i odst. 3 tr. ř. mohl zabývat přezkoumáním zákonnosti a odůvodněnosti těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů, uvedených v dovolání, jakož i řízením napadené části rozhodnutí předcházejícím, zkoumal, zda nejde o dovolání zjevně neopodstatněné, což je důvodem odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., přičemž tento důvod pro odmítnutí dovolání neshledal. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud neshledal ani jiné důvody pro odmítnutí dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků napadených rozhodnutí, proti nimž bylo toto dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadeným částem rozhodnutí předcházející. K vadám výroků, které nebyly dovoláním napadeny, Nejvyšší soud přihlížel, jen pokud by mohly mít vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno dovolání.

Obviněný J. M. uplatnil jako první dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., v němž je stanoveno, že tento důvod dovolání je naplněn tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možné namítat buď nesprávnost právního posouzení skutku, tj. mylnou právní kvalifikaci skutku, jak byl v původním řízení zjištěn, v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva, anebo vadnost jiného hmotně právního posouzení. Z takto vymezeného dovolacího důvodu vyplývá, že důvodem dovolání ve smyslu tohoto ustanovení nemůže být samotné nesprávné skutkové zjištění, a to přesto, že právní posouzení (kvalifikace) skutku i jiné hmotně právní posouzení vždy navazují na skutková zjištění vyjádřená především ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozsudku a blíže rozvedená v jeho odůvodnění. V rámci dovolání podaného z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné na skutkový stav poukázat pouze z hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Z těchto důvodů nemohl

Nejvyšší soud přihlížet k samotným skutkovým námitkám obviněného týkajícím se odlišného hodnocení důkazů a z nich vyplývajících jiných skutkových okolností případu uplatněných ze strany obviněného.

Právně relevantní námitka obviněného J. M. spočívala zejména ve zpochybnění právní kvalifikace jednání obviněného jako trestného činu ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák., neboť jeho jednání podle jeho názoru naplňuje znaky nutné obrany ve smyslu § 13 tr. zák. Zásadní se stala zejména otázka, zda mohl obviněný konfliktní situaci pociťovat jako životní či jiné ohrožení, spojené se silným stresem, na což podle obviněného dala zcela jednoznačnou odpověď znalkyně Mgr. Michaela Mrowetz - Bartáková u hlavního líčení dne 4. 8. 2008, kde uvedla, že dovolatel se v rámci osobnostní struktury domníval, že je poškozeným ohrožen na životě. Odvolací soud však závěr o vině obviněného dovozuje z nepřesné demonstrace průběhu konfliktu, přičemž sám argumentuje věcmi, které jsou pouhé spekulace. Taktéž zpochybňování intenzity útoku poškozeného P. Ch. Vrchním soudem je v rozporu se závěry dovolacího soudu, což platí také o razanci hodu popelníkem. Náležitě nebyly vyhodnoceny ani výpovědi obviněného o způsobu jeho oblečení, které utlumilo útok poškozeného na obviněného, a proto jeho tělo nenese známky poranění, které předpokládali znalci. S odkazem na znění a výklad ustanovení § 13 tr. zák. pak dovolatel také konstatoval, že cílem poškozeného bylo vyhledat vzájemný kontakt s obviněným a jeho napadení.

Trestný čin ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. spáchá ten, kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví. Objektem trestného činu je lidské zdraví, tj. normální funkce lidského těla včetně řádné funkce všech orgánů, které jsou potřebné k náležité činnosti. Z hlediska subjektivní stránky se vyžaduje úmysl ve smyslu § 4 písm. a) nebo b) tr. zák. S tímto znakem skutkové podstaty pak souvisí zjištění, zda dovolatel jednal či nejednal určitým způsobem za splnění podmínek nutné obrany ve smyslu § 13 tr. zák. Toto zákonné ustanovení vymezuje podmínky jednání v nutné obraně tak, že se jedná o čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný tímto zákonem. Takový čin není trestným činem. Nejde však o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Útok je jednání člověka, a to zpravidla konání, které je úmyslné, protiprávní (nedovolené) a nebezpečné určitou měrou pro společnost (nikoli zcela nepatrnou). Zpravidla má útok znaky trestného činu, ale nemusí tomu tak nutně být, neboť útokem jsou i činy, které vůbec znaky trestných činů nemají (např. slabší útoky proti fyzické integritě člověka, které nemají za následek ublížení na zdraví). Útok musí bezprostředně hrozit nebo trvat. Obrana směřuje proti útočníkovi, přičemž jej zpravidla postihuje na jeho tělesné integritě (např. na životě nebo na zdraví). Obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Přiměřenost obrany se posuzuje především z hlediska intenzity obou akcí, což vyjadřuje pojem způsobu útoku. Z povahy věci vyplývá, že obrana musí být tak intenzivní, aby útok jistě a bez rizika pro napadeného odvrátila, tj. musí být zásadně silnější než útok, avšak nesmí být zcela zjevně přehnaná. U nutné obrany se tedy nevyžaduje přiměřenost obrany ve smyslu naprosté proporcionality (srov. č. II/1965 Sb. rozh. tr.). Použití prostředky útočníkem a obráncem je třeba posuzovat v rámci způsobu útoku, přičemž mají význam jen potud, že obránce z nich může usuzovat na intenzitu útoku a velikost hrozící škody. Tyto nemusí být ani přibližně stejné účinnosti. Podle ustálené judikatury samotná skutečnost, že obránce použije proti neozbrojenému útočníkovi zbraně, neznamená, že jde o obranu zcela zjevně nepřiměřenou způsobu útoku (č. [47/1995](#) Sb. rozh. tr.). Přiměřenost obrany je třeba posoudit se zřetelem na všechny okolnosti případu; na vybočení z mezí nutné obrany nelze usoudit jen z toho, že napadený se bránil zbraní proti neozbrojenému útočníku, věkově podstatně mladšímu, fyzicky silnějšímu a známému svou agresivitou (srov. č. [49/1970](#) Sb. rozh. tr.).

Soud prvního stupně v novém řízení po vrácení věci dovolacím soudem v rámci odůvodnění svého rozhodnutí na straně 20 až 23 kromě jiného shrnul závěry znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinické psychologie. Znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie MUDr. Richard Bosák, slyšen před soudem, uvedl, že chování obviněného v inkriminované době nebylo

chorobně motivováno, nebyla prokázána modelace chování alkoholem či jinými návykovými látkami. Znalce z oboru zdravotnictví, se specializací klinické psychologie Mgr. Michaela Mrowetz Bartáková, mimo jiné uvedla k obviněnému, že jeho osobnost je silně extravertovaně orientovaná, průměrně strukturovaná s egocentrickými a nezralými rysy. Byla u něj zjištěna nedozrálá, která může vést k impulsivnímu chování, zvláště v ohrožujících situacích. Strach z fyzického násilí je u obviněného součástí jeho osobnostní struktury. Pokud se cítí ohrožen, může produkovat agresivní chování, avšak ne ve chvíli, pokud by tato situace nebyla až nadstandardně pro něj ohrožující, jiné situace by zvládl přiměřenějším způsobem. Důležité je, jak tuto situaci on sám pro sebe vnímal. U posuzovaného nebyly shledány sklony ke konfabulaci, nepřesnosti ve výpovědích a znaleckém vyšetření jsou způsobeny jeho vnitřními rysy egocentrismu a impulsivity. Pravděpodobnost resocializace u obviněného je značná. Je schopen sociálního učení, schopen měnit své hodnotové zaměření, životní styl. Znalce připustila, že tyto faktory mohly způsobit u obviněného agresivní jednání, pokud by je vnímal jako ohrožující. Co se týče popisu vzniku poranění poškozeného obviněným, pak odchylku v jeho výpovědi způsobilo to, jak on to osobně vnímal, neboť díky jeho zvýšenému egocentrismu není schopen objektivního zhodnocení situace. Nejedná se u něj o čistou konfabulaci způsobenou patologickým procesem, ale nevědomé obranné mechanismy osobnosti. V intencích rozhodnutí Nejvyššího soudu pak byla tato znalce opětovně před nalézacím soudem vyslechnuta. Uvedla, že obviněný mohl situaci, v níž byl napaden poškozeným, s přihlédnutím k rozhodným okolnostem, pociťovat jako životní či jiné ohrožení spojené se silným stresem. Toto u něj mohlo vést k impulzivnímu jednání a produkovat agresivní chování při zjištěném strachu z primitivní agrese. Odvolala se na svou odpověď v bodě 6. znaleckého posudku, kdy došla k závěrům, že bylo shledáno, že obviněný se obává projevů primitivní agrese. Pokud by byl v ohrožení života a nebyly by ze strany agresora projevy této primitivní agrese, mohl by jednat jiným, přiměřenějším způsobem. U obviněného byla zjištěna neurotická struktura osobnosti, která je křehčí než u normálního běžného muže, který by se k tomu postavil jinak, ale u obviněného byla shledána neurotická struktura osobnosti, pro níž je schopen vnímat projevy primitivní agrese ztíženějším způsobem. Je v těchto situacích více ohrožitelný, autosubjektivně vnímá silně díky této neurotické struktuře osobnosti a proto u něj dochází k projevům agrese. Neurotické ladění obviněného bylo zjištěno z vyšetření psychodiagnostickými metodami a z klinicko-psychologického vyšetření, které u něj zjistilo neurotickou strukturu osobnosti. Součástí tohoto vyšetření jsou psychodiagnostické metody, které v rámci klinické psychologie jsou stěžejními. Projektivní metody nejsou ovlivnitelné simulací či nějakým vědomím, dotazníkové metody ano. Znalce však při svých vyšetřeních většinou užívá metody projektivní. Na odolnosti vůči primitivnímu násilí se podílí též životní zkušenosti a zážitky, je otázkou, zda po nich člověk zesílí nebo zkréhne, u posuzovaného by spíše znalce vnímala, že je díky neurotizaci ovlivnitelnější, o čemž byla třeba jeho reakce ve vazbě, psychosomatická reakce srdeční příhodou. Obviněný v zátěžových situacích reaguje i takto. Co se týče reprodukce události obviněným, tato je zkrácená, ale obsahově správná, k čemuž znalce dospěla tak, že v rámci osobnostních rysů a poststresové reakce způsobující poruchu koncentrace pozornosti shledala, že obviněný v hrubých rysech reprodukuje situace obsahově stejně, ale díky poruše koncentrace pozornosti projevující se i po vyšetření může docházet k drobným změnám ve výpovědi, obsah je ale zachován. Na obviněném znalce shledala poststresovou poruchu, pobyt ve vazbě byl pro něj rovněž částečně stresující, jakož i samotné vyšetření bývá pro posuzované mírou stresu, byť v tomto případě tou nejmenší. Poststresová porucha vznikla jednak ze stresu samotného i z vazebního pobytu, nicméně porucha se váže ke skutku samotnému a tomu, jak jej osobnost zpracovává, díky neurotické struktuře obviněného je poststresová porucha výrazná. Motivem jednání obviněného byla odpověď na primitivní agresi poškozeného, byl to výrazný a zásadní motiv. Dominantním motivem jednání obviněného bylo však vyhnout se agresi a strach z ní. Dominantní bylo to, že v místnosti na málo metrech čtverečních byl nůž, byly tam faktory situační, výraznější, než faktory vztahové. Znalce měla možnost poslechnout si záznam, kdy obviněný volal na tísňovou linku, v té době byl ještě ve stresové impulzivní reakci. Pak uplynula nějaká doba, než sanitka přijela, obviněný začal vše vědomě a racionálně zpracovávat a nějakým způsobem po sobě uklízet. Vše může rychle odeznít.

Znalce uvedla, že co se týče porovnání jednání obviněného a normálního člověka ve stejné situaci, jedná se pouze o otázku hypotetickou.

Výslovně se pak nalézací soud otázkou nutné obrany zabýval na straně 31 a násl. svého rozsudku, kde zkonstatoval, že je nesporné, že konflikt vyvolal poškozený Ch., což mimo obviněného potvrzuje i svědkyně M. a Ž., a to v podstatě zcela bezdůvodně. Obviněný o něm věděl, že byl také ve výkonu trestu a má oprávněnou pověst agresivního člověka, což plyne i z trestních a přestupkových spisů poškozeného. Na druhé straně obviněný je člověkem, který se spory vždy snažil vyřešit bez násilí, v klidu a z brachiálního násilí má strach. Toto vyplynulo jak z výpovědí svědků, pomineme-li zcela nevěrohodnou výpověď svědka K., tak ze závěrů znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinické psychologie. Obviněný svůj strach o život odůvodňoval jednak vysokou intenzitou útoku poškozeného, která byla umocněna hodem popelníku proti jeho hlavě, jednak výhrůžkami zabitím. Dle názoru soudu však tato intenzita nemohla být tak významná, jak o tom obviněný hovoří, neboť na jeho těle byla zjištěna pouze dvě poranění, a to drobné poranění za uchem a podlitina v bederní krajině, na rozdíl od poškozeného, u něhož byla ohledáním zjištěna řada oděrek, podlitin a dokonce drobných řezných poranění, byť ne na místech obvyklých při obraně proti útoku nožem. Obviněný navíc užíval léky umocňující vznik podlitin, a přesto již zmíněná drobná poranění, svědčící o intenzitě útoku, byla více objektivizována u poškozeného a podle vyjádření znalce nemohla vzniknout pouze jeho pádem poté, co utrpěl smrtelné poranění. Obviněný doplnil svou obhajobu v tom směru, že řadu ran poškozeného vykrýval rukama, přičemž jejich intenzitu zmírňovalo i oblečení, které měl na sobě, a to plátěný plášť a zejména prošíváná část zimní bundy. Znalce z oboru soudního lékařství však k tomuto uvedla, že pokud by byly rány vykrývány dlaněmi obviněného, i na nich by musely být nalezeny otoky či podlitiny, a k tomuto nedošlo. Je také třeba poznamenat, že nebyly nalezeny poranění ani podlitiny na hřbetech rukou obviněného, ačkoli uváděl, že si rukama chránil hlavu, když do ní byl poškozeným bit. Tvrdil také, že řada ran byla směřována zezadu do oblasti zad, kde u něj byla zjištěna pouze jedna podlitina v oblasti bederní a žádná další poranění. Nebyly ani prokázány obviněným uváděné výhrůžky zabitím ze strany poškozeného, neboť tyto svědkyně Ž. nepotvrdila a rovněž tak neučinil svědek N., ačkoli jeho výslech byl právě proto obhajobou navrhován. Je sice nutno vzít v úvahu závěry znalců o strachu obviněného z primitivního násilí jako jeho osobnostním rysu, ale na druhé straně také věk obviněného, životní zkušenosti, a to i z výkonu trestu a v rámci hodnocení jeho osobnosti charakter trestné činnosti, pro niž byl dříve odsouzen, když tato byla také násilného charakteru, přičemž poté se jeví tvrzení obviněného jako nevěrohodné a účelové. Obviněným je také poukazováno na útok poškozeného, spočívající v hod popelníkem do místa, kde obviněný seděl. Tento hod popisuje pouze obviněný, jeho tvrzení je však podporováno nálezem kusů rozbitého popelníku na zemi nedaleko psacího stolu v zázemí prodejny. Znalce z odvětví soudního lékařství se, byť hypoteticky, vyjadřovala i k možným zraněním, vzniklým tímto mechanismem, uvedla, že při zásahu hozeným popelníkem mohou vzniknout jen lehké podlitiny, ale i těžké zranění ve formě zlomení obličejových kostí, a to při zásahu do obličeje, kam byl útok popelníkem směřován, zjištěno nebylo, neboť na stěně, kde se měl popelník odrazit při hod, jak tvrdí obviněný, žádné stopy při podrobném ohledání zjištěny nebyly, a pokud by byl zmíněný popelník odhozen velkou intenzitou, lze předpokládat i na nerovné omítce stěny vznik vrypu či odprýsknutí omítky. Útok nožem obviněného na poškozeného pak nenásledoval ihned po hod popelníkem, ale dle výpovědi obviněného se mu podařilo od stolu utéci do prostoru poblíž uskladněných lahví, poškozený jej odtud ale odvedl zpět ke stolu, kde jej opětovně napadal a až poté se obviněnému podařilo znovu uniknout do těchto prostor, kde pak našel útočný nůž a tímto poškozeného bodnul. K intenzitě bodnutí nebylo možno shromáždit více důkazů, nežli délku bodného kanálu, odpovídající přibližně polovině délky ostří nože, neboť skelet poškozeného nebyl zasažen, nicméně je nutno přihlídnout k elasticitě kůže, na což poukazovala i příslušná znalce. Po shrnutí všech těchto skutečností dospěl soud k závěru, že obhajoba obviněného byla, co se týče intenzity útoku poškozeného vůči osobě obviněného, vyvrácena, stejně jako popis okolností způsobu útoku obviněného nožem proti poškozenému a jeho jednání posoudil jako překroční míry obranného

zároku, tedy jako exces intenzivní. Za těchto okolností je útok obviněného proti neozbrojenému poškozenému nožem v rámci nutné obrany zcela nepřiměřený a intencím § 13 tr. zák. neodpovídající, a to ani ze subjektivního pohledu obviněného. Proto tedy bylo rozhodnuto o vině obviněného tak, jak je popsáno ve výroku tohoto rozsudku.

Odvolací soud pak k námitce obviněného stran naplnění podmínek nutné obrany na straně 7 a následující odůvodnění svého usnesení rozvedl, že z pohledu těchto východisek dospěl odvolací soud ke stejnému závěru jako soud prvního stupně, tedy, že ze strany obviněného se v žádném případě nemohlo jednat o nutnou obranu tak, jak je vymezena v ustanovení § 13 tr. zák. Především je nutno uvést, že tvrzení obviněného, pokud se týká intenzity útoku vedeného proti jeho fyzické integritě ze strany poškozeného P. Ch. (mělo se jednat o opakované kopání a údery pěstí), nekoresponduje s obsahy provedených důkazů. V této souvislosti je možno poukázat na výpověď svědkyně L. Ž., která byla osobně přítomna na místě konfliktu a především pak na obsahy lékařských zpráv (č. l. 105, 106 spisu), fotodokumentaci pořízenou krátce po spáchání předmětného skutku, zachycující tělo obviněného z různých úhlů pohledu (č. l. 57, 58), jakož i na závěry znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství (č. l. 68). Z výše zmiňovaných důkazů sice vyplývá, že na těle obviněného byla krátce po spáchání skutku verifikována poranění, jednalo se však o poranění, která svým charakterem, ani svým rozsahem neodpovídají tak razantnímu útoku, jak byl popisován obviněným. I když obviněný ve svých výpovědích hovořil o fyzickém napadání značné intenzity, byla na jeho těle krátce poté, co měl být poškozeným napaden, nalezena pouze drobná oděrka za ušním boltcem a krevní podlitina v oblasti bederní. Uvedené skutečnosti nejsou v rozporu s tvrzením obviněného, že byl poškozeným fyzicky napadán, toto fyzické napadání však muselo být takového rozsahu a takové intenzity, že nemohlo na těle obviněného zanechat žádná rozsáhlejší, závažnější viditelná zranění (viz vyjádření znalce MUDr. Igora Dvořáčka Ph. D. u veřejného zasedání dne 13. 8. 2009). V této souvislosti považuje odvolací soud za nezbytné poukázat na výpověď znalce z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie, RNDr. Petra Kurky, ve které uvedl, že léky, které měl obviněný v inkriminované době užívat proti srážlivosti krve, nejenže nezabraňují vzniku hematomů, ale právě naopak výrazně zvyšují možnost jejich vzniku, a to již při minimálních nárazech. S ohledem na tyto skutečnosti uváděné znalcem RNDr. Petrem Kurkou se dá tedy důvodně předpokládat, že při tak razantním útoku poškozeného na tělesnou integritu obviněného, o jaké se zmiňuje obviněný, by se na jeho těle muselo nacházet daleko větší množství mnohem výraznějších hematomů, než jak tomu bylo v konkrétním případě. V rámci doplňku znaleckého posudku z oboru soudního lékařství, ze dne 23. 9. 2008, bylo konstatováno, že na pravé ruce, a to na hřbetní straně poškozeného, bylo zjištěno poranění staršího charakteru nijak nesouvisející s konfliktem mezi poškozeným a obviněným. Další drobnější zranění zjištěná při pitvě na těle poškozeného byla znalci hodnocena jako zranění čerstvého data, která s největší pravděpodobností vznikla při konfliktu mezi poškozeným a obviněným. Vzhledem k tomu, že v době, kdy mělo dojít ke konfliktu mezi obviněným a poškozeným, bylo uvedené poranění na pravé ruce poškozeného ve stadiu hojení, musela být daná lokalita, dle vyjádření znalce MUDr. Igora Dvořáčka, Ph. D., přecitlivělá. Uvedené poranění mohlo poškozeného handicapovat ve smyslu určité dotekové bolestivosti a přecitlivělosti na jakýkoliv kontakt. Za této situace měl poškozený určitě tendenci vyhnout se úderům pravou rukou a nepoužívat ji k fyzickému zápasu. Uvedená skutečnost musela v každém případě ovlivnit schopnost poškozeného zasazovat obviněnému intenzivní údery pěstí nebo dlaní a tím i snižovat celkovou razanci jím vedeného útoku. Jak obviněný, tak i poškozený se před konfliktem blíže neznali, mezi oběma došlo předtím pouze k jednomu setkání. Obviněný neměl žádné detailní informace k osobě poškozeného, jeho trestní minulosti, pouze z předchozího setkání s ním věděl, na základě obecné informace, kterou mu poškozený poskytl, že jmenovaný byl v minulosti ve výkonu trestu. Skutečnosti, na které poukázal v tomto rozhodnutí odvolací soud spolu s dalšími skutečnostmi, podrobně rozvedenými v příslušné hodnotící pasáži odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně dle názoru odvolacího soudu neodůvodňují závěr o tom, že by bylo možno na jednání obviněného aplikovat ustanovení § 13 tr. zák. o nutné obraně. Odvolací soud je stejně jako obhajoba stejného názoru, že poškozený byl osobou,

kteřá napadla obviněného, a že ke zranění poškozeného došlo v době, kdy konflikt stále trval, nesdílí však názor obhajoby, že by se ze strany obviněného mělo jednat o nutnou obranu. V souvislosti s posouzením této otázky bylo nutné se především zabývat tím, zda obrana obviněného byla zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Pojem zcela zjevně je nutno vykládat tak, že podmínky nutné obrany se posuzují podle toho, jak se jeví zejména bránící se osobě, jelikož zcela zjevné je to, co je zcela jasné a nepochybné, a proto musí jít o vzájemný výrazně hrubý nepoměr. Při posuzování podmínek nutné obrany však nelze vycházet z přístupu založeného pouze na představách osoby, která se brání útoku, ale celou situaci je vždy nutno posuzovat a hodnotit komplexně v celém jejím vývoji, v konkrétním čase a na konkrétním místě. Z výsledků provedeného dokazování vyplývá, že útok poškozeného nebyl zdaleka tak intenzivní, jak byl popisován obviněným. Provedenými důkazy nebylo prokázáno, že by poškozený napadal obviněného opakovaně silnými údery pěstí a kopáním obutou nohou, nebylo dále prokázáno, že by poškozený na obviněného útočil nebo ho ohrožoval zbraní. Skutečnosti rozvedené ve znaleckém posudku z odvětví soudního lékařství naopak svědčí pro závěr, že pokud se týká útoku poškozeného vůči obviněnému, tento byl takového charakteru, jak byl popisován svědkyněmi Ž. a M. Nejzávažnější formou útoku ze strany poškozeného bylo hození popelníkem po obviněném. Pokud by byl popelník hozen proti místu, kde se nacházel obviněný, větší silou, za situace, že by se vycházelo ze skutečnosti, že se jednalo o středně těžký popelník, podle názoru odvolacího soudu, by se musely nacházet na stěně, kam měl popelník dopadnout, stopy po jeho dopadu, např. vryp nebo odprýsknutí omítky. Žádné takové stopy, které by mohly svědčit o razantním hodu popelníkem však při ohledání místa činu zjištěny nebyly. Jednalo se tedy na straně obviněného z hlediska překročení hranic nutné obrany minimálně o nepřímý úmysl ve smyslu ustanovení § 4 písm. b) tr. zák. Fyzický útok ze strany poškozeného dle názoru soudu v žádném případě nedosáhl, s ohledem na skutečnosti zmiňované výše, takové intenzity, aby bylo možno obranu, kterou zvolil obviněný, považovat za adekvátní charakteru samotného útoku.

Nejvyšší soud k tomuto zhodnocení okolností, které byly podle názoru obou soudů podstatné pro posouzení toho, zda jednání obviněného naplnilo zákonné předpoklady nutné obrany, považuje za potřebné především opětovně a s odkazem na své předchozí rozhodnutí v této trestní věci zdůraznit, že soudy se po doplnění dokazování v intencích předchozího zrušujícího usnesení Nejvyššího soudu v rámci uvedeného zhodnocení doposud dostatečně nevypořádaly s některými rozhodnými okolnostmi pro posouzení jednání obviněného z hlediska nutné obrany podle § 13 tr. zák. (průběh útoku, včetně hození popelníkem, které do značné míry oproti předchozímu hodnocení bez změny v dokazování přehodnocují v neprospěch obviněného, dále subjektivní vnímání napadení ze strany P. Ch. atd.), přičemž některé již zmíněné skutečnosti nehodnotily ze všech důležitých hledisek a ve všech vzájemných souvislostech, a to ani poté, co bylo toto pochybení vytknuto dovolacím soudem v předchozím usnesení ze dne 23. 1. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1447/2007-I., na které Nejvyšší soud, pokud jde o jednotlivé vytknuté okolnosti, odkazuje s tím, že je třeba při vázanosti právními názory Nejvyššího soudu se vypořádat se všemi skutečnostmi tam uvedenými (viz § 265s odst. 1 tr. ř.). Hodnocení dokazování musí respektovat zásadu volného hodnocení důkazů vymezenou v § 2 odst. 6 tr. ř. a zásadu presumpce nevinny podle § 2 odst. 2 tr. ř., z níž vyplývá pravidlo in dubio pro reo (v pochybnostech ve prospěch obviněného), které znamená, že zůstanou-li po vyčerpání všech dosažitelných důkazů důvodné pochybnosti o skutkové otázce významné pro rozhodnutí, které nelze rozptýlit provedením a zkoumáním dalších dostupných důkazů, je nutno rozhodnout ve prospěch obviněného.

V návaznosti na předchozí zrušující usnesení Nejvyššího soudu je třeba především zdůraznit, že ani po doplněném dokazování nelze přehlédnout jednak skutečnost, že čepel nože, kterým obviněný poranil poškozeného, byla dlouhá 15 cm, přičemž bodný kanál měl hloubku jen asi 9,5 cm. V tomto směru zejména odvolací soud, přestože sám doplnil dokazování o výslech znalce z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství MUDr. Igora Dvořáčka, Ph. D. nevyhodnotil z tohoto výslechu některé podstatné skutečnosti, a to že se jednalo o jedno bodnutí, přičemž znalec doplnil,

že pokud byl ten člověk (poškozený) již jednou bodnut, pokud by tam byl nějaký úmysl (není v jeho kompetenci úmysl hodnotit), pokud tam trvá agrese, nebrání již potom nic agresorovi v útoku pokračovat, což tady není, neboť tady je jedno bodnutí. Přitom je obecně zastáván názor v soudně-lékařské obci, že pro průnik čepele bodného či bodnořezného nástroje kožním krytem je třeba působit nejméně střední intenzitou síly. Záleží na celé řadě faktorů: charakter nástroje, vybroušení nástroje, oblečení, lokalita těla, proti které je útok veden atd. Znovu by se ale vrátil již k tomu co uvedl, na těle poškozeného nemáme žádná další poranění, nejsou nám známy žádné okolnosti a skutečnosti, které by bránily agresorovi pokračovat, gradovat útok, zlikvidovat protivníka, tzn. je tam jedno bodné poranění, které vzniklo mechanismem - nechá na soudu na posouzení jakým, chabá sebeobrana, ten člověk má jen mírně naříznutý ukazovák, ale ani by si netroufal tvrdit, jestli na nůž sáhl, šlo o nějakou emotivně vypjatou situaci, kdy k bodnutí došlo, a dnes budeme hledat ten nejpravděpodobnější mechanismus, ale bohužel v tom krátkém nějakém okamžiku, kdy vznikaly tyto děje, to už zpětně rekapitulovat nejde. Přiklání se proto k názoru, že jde spíše o aktivní děj, na druhé straně by chtěli zdůraznit, že nejde o to, co vidáváme v naší praxi, tzn. nějaký likvidační útok, zjevně destruktivní útok a co se týká sebeobrany nebo možnosti sebeobrany z našeho pohledu, ta nebyla nějakým způsobem objasněna (č. l. 775 až 776 spisu). Všechny tyto skutečnosti je třeba vyhodnotit ve spojení s tím, že primárním agresorem i podle zjištění obou soudů byl poškozený, který zjevně přišel do prodejny za účelem napadení obviněného, na toho také jako první zaútočil a v rámci potyčky bránil obviněnému v možném úniku z místa napadení, přičemž i svědkyně L. Ž. vypověděla, že intenzita potyčky byla minimálně taková, že byl posunut regál v místnosti, kde se poškozený i s obviněným nacházeli, a že viděla jak obviněný J. M. upadl někam na pravý bok na přepravky od piva (č. l. 160 a 331 spisu). Přitom podle názoru Nejvyššího soudu nelze posuzovat vnímání obviněného vzhledem k jeho možnému ohrožení především z objektivního hlediska, jak uzavírají v napadených rozhodnutích oba soudy. Nutná obrana je vždy z velké části otázkou subjektivního vnímání a osobnostní charakteristiky toho, kdo se brání. V tomto ohledu soudy upozadily subjektivní hledisko obviněného, na které bylo poukazováno již v předchozím zrušujícím usnesení Nejvyššího soudu (str. 12 a 16), o kterém hovoří zejména znalkyně z oboru klinické psychologie Mgr. Michaela Mrowetz Bartáková. V souladu s její výpovědí je i výpověď svědkyně L. Ž., která k tomu uvedla, že pokud jde o J. M., tak může uvést, že není žádný rváč, ví, že z fyzických potyček má strach, přičemž v době konfliktu s poškozeným v jeho obličejí taktéž strach pozorovala (č. l. 165, 332 a 333 spisu). Nejvyšší soud v předchozím usnesení již na závěry znalkyně Mgr. Michaely Mrowetz Bartákové poukazoval s tím, že z nich vyplývá, že obviněný J. M. se spory vždy snaží vyřešit bez násilí, v klidu a z brachiálního násilí má strach. Tato znalkyně objasnila v doplněném dokazování i to, že intenzita útoku ze strany poškozeného P. Ch. na obviněného J. M. může být obviněným do určité míry zveličována, zejména s přihlédnutím ke shledaným zraněním na těle posledně jmenovaného, ale je třeba se na druhé straně zabývat i tím, zda toto určité zveličování intenzity útoku nemohlo být způsobeno i subjektivním vnímáním celého napadení obviněným, když mimo okolností zmíněných již oběma soudy nelze přehlédnout také délku tohoto útoku, kdy obviněný se mu bránil zpočátku jen pasivně (odrážením a vykrýváním úderů) a ustupováním před útočícím poškozeným a aktivní obranu pomocí nože zřejmě použil až v jeho závěru, kdy po něm poškozený hodil skleněný popelník, který ho nezasáhl, a pokračoval vůči němu v útoku v zadní části prodejny, kde už možnosti dalšího ustupování obviněného byly značně sníženy. Pokud se dále zabývaly soudy tím, že sice nebylo zpochybněno, že by nebylo manipulováno s popelníkem, jehož střepy byly nalezeny na zemi, avšak vzhledem k tomu, že se nenacházely žádné stopy na stěně, nebyl tento popelník hozen po obviněném, pak Nejvyšší soud musí zdůraznit, že ani nenalezení vrypu v omítce či oprýsknutí při ohledání dostatečně nezpochybňuje tvrzení obviněného, obzvláště, když sám soud konstatuje, že popelník byl lehčí, reklamní, a proto mohou vznikat jisté pochybnosti, zda mohl při případném dopadu na zeď nějaký vryp či oprýsknutí omítky způsobit. V této souvislosti je třeba také uvést, že pokud zároveň zejména nalézací soud zdůrazňuje, že i kdyby byl popelník po obviněném hozen, pak tento nebyl tak těžký, aby mu mohl způsobit poranění, tak Nejvyšší soud opět odkazuje na skutečnost, že je třeba brát v úvahu zejména subjektivní hledisko obviněného, neboť osoba, která se brání napadení, zcela jistě

nemá možnost posoudit situaci tak objektivně, jak požaduje nalézací i odvolací soud. Naopak, zhodnotí-li se tyto skutečnosti, které zatím nebyly provedeným dokazováním nijak zpochybněny, je třeba učinit závěr, že k předmětnému bodnutí došlo následně poté, co byl proti hlavě obviněného poškozeným vržen popelník, který ho minul a rozbil se o stěnu za jeho zády, a v návaznosti na bezprostředně pokračující útok poškozeného. V té souvislosti považuje Nejvyšší soud za nutné opětovně zdůraznit, že pro naplnění znaků nutné obrany není důležité, v které fázi trvajících útoku je relevantní obranné jednání použito, pokud jím je odvrácen „trvajících útok na zájem chráněný trestním zákonem“. Obrana tedy může být použita v kterékoli fázi trvajících útoku, nikoli jen v době zatím nejvyššího ohrožení, neboť útoky v takových situacích, jako byla tato, často probíhají v určitých vlnách, kdy se intenzita útoku v určitých okamžicích stupňuje a poté zase klesá, přičemž obránce si v případě takového poklesu intenzity nemůže být jist, zvláště když útok je opakován či je v něm pokračováno, že vzápětí nebude intenzita útoku opět vystupňována. Navíc podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu pojem „zcela zjevně“ je tu nutno vykládat tak, že podmínky se posuzují podle toho, jak se jeví zejména bránící se osobě, poněvadž zcela zjevné je to, co je jasné, očividné a nepochybné, a proto musí jít o vzájemný výrazně hrubý nepoměr. Toto subjektivní pojetí dává soudu směrnicí, aby jednak posuzoval podmínky nutné obrany s určitou velkorysostí a jednak tyto podmínky zvažoval především z hlediska představ osoby, která se brání. Přiměřenost nutné obrany je třeba hodnotit též se zřetelem k subjektivnímu stavu osoby, která odvracela útok, tj. podle toho, jak se čin útočníka jevil tomu, kdo jej odvracel (srov. B 3/1983-15, dále i R 41/1980 a R 18/1982). Subjektivní pojetí však na druhé straně nelze absolutizovat, neboť by mohlo dojít k ospravedlnění závažných a zásadních chyb obránce, jeho zcela chybného hodnocení situace, založeného např. na trestuhodné nepozornosti, v důsledku čehož by bránící se osoba neodpovídala za následky, pokud by obrana byla v souladu s jejími mylnými představami. Nelze tedy zaujmout zcela subjektivistický přístup založený jen na představách bránící se osoby, když vždy je nutno celou situaci posuzovat a hodnotit komplexně a v celém jejím vývoji v konkrétním čase a na konkrétním místě.

Použité prostředky útočníkem a obránce, které je třeba posuzovat v rámci způsobu útoku, mají význam jen potud, že obránce z nich může usuzovat na intenzitu útoku a velikost hrozící škody. Tyto nemusí být ani přibližně stejné účinnosti. Obránce použije takového prostředku, který má náhodou právě po ruce. Intenzita obrany, a tedy přiměřenost obrany intenzitě útoku není totiž závislá na použitém prostředku, ale na tom, jak tento prostředek obránce použije (srov. č. [41/1980](#) Sb. rozh. tr.). Samotná skutečnost, že obránce použije proti neozbrojenému útočníkovi zbraně, neznamená, že jde o obranu zcela zjevně nepřiměřenou způsobu útoku (č. [47/1995](#) Sb. rozh., tr.). Přiměřenost obrany je třeba posoudit se zřetelem na všechny okolnosti případu; na vybočení z mezí nutné obrany nelze usoudit jen z toho, že napadený se bránil zbraní proti neozbrojenému útočníku, věkově podstatně mladšímu, fyzicky silnějšímu a známému svou agresivitou (srov. č. [49/1970](#) Sb. rozh. tr.). Obrana totiž musí být způsobilá odvrátit útok, a proto intenzita obrany musí být zásadně silnější než intenzita útoku, jinak by byla neúspěšná. Obrana však nemá být zcela zjevně, přehnaně silnější, než je třeba k odvrácení útoku. Požadavky na obránce však nesmí být v tomto směru přehnané, nelze tedy po něm žádat, aby dal přednost slabšímu, ale nejistému prostředku. V závislosti na konkrétních okolnostech případu není vyloučeno posoudit jako stav nutné obrany jednání osoby, která reaguje na fyzický útok neozbrojeného pachatele použitím zbraně, přičemž dojde k usmrcení útočníka (srov. přiměřeně č. [14/1999](#) Sb. rozh. tr.).

Jak nalézací soud, tak i soud odvolací se tedy dostatečně nevyřádaly s tím, že při zvažování intenzity útoku poškozeného P. Ch. nelze tuto hodnotit jen objektivně, ale je třeba ji posuzovat i z hlediska jejího subjektivního vnímání ze strany napadeného obviněného, a to i ve vztahu k závěrům znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinické psychologie, ohledně duševního stavu obviněného J. M., pokud u něho byla zjištěna nevyzrálost, která může u obviněného vést k impulzivnímu chování obzvláště v situacích, které posuzovaný vnímá jako ohrožující, přičemž má strach z projevů primitivní agrese. V situaci, je-li narušena jeho vnitřní integrita, pod vlivem

impulzivních rysů a pod vlivem silného stresu a pocitu životního ohrožení může produkovat agresivní chování (č. l. 93 až 94 spisu). Tyto své závěry znalkyně Mgr. Michaela Mrowetz Bartáková doplnila a konkretizovala ve svém doplňujícím výsledku při hlavním líčení dne 4. 8. 2008, kde na otázku, „jestli strach obviněného, který měl být vyvolán napadením ze strany poškozeného P. Ch., mohl vést až k tomu, že ve strachu útočil, resp. pociťoval to jako přímé ohrožení života?, jednoznačně odpověděla: „ano“ a dále se odvolala na odpověď ve znaleckém posudku č. 6., kdy došla k závěrům, že bylo shledáno, že obviněný se obává projevů primitivní agrese. Tyto své závěry pak blíže rozvedla s tím, že je to z důvodu jeho neurotické struktury osobnosti, která je v podstatě křehčí než u normálního běžného chlapa, který by se k tomu postavil jinak. U něj byla shledána neurotická struktura osobnosti, pro kterou je schopen vnímat projevy primitivní agrese takovým ztíženějším způsobem. Je více ohrožitelný v těchto situacích. Autosubjektivně vnímá silně díky té neurotické struktuře osobnosti, a proto u něj potom dochází k projevům agrese (č. l. 662 až 663 spisu). Také tyto znalecké závěry jednoznačně ukazují na nutnost posuzování celé situace z hlediska zjištěných osobnostních rysů obviněného J. M. S těmito závěry znalkyně Mgr. Michaely Mrowetz Bartákové je v rozporu závěr odvolacího soudu, že pokud výsledky dokazování vážně zpochybňují tvrzení obviněného, že byl ze strany poškozeného napadán opakovanými silnými údery pěstí, kopáním nohou, nemá jeho tvrzení o tom, jak subjektivně vnímal podmínky nutné obrany, oporu ve výsledcích provedeného dokazování (str. 10 usnesení odvolacího soudu). Odvolací soud tento závěr staví na objektivním přístupu, ač z již uvedených důvodů nelze pominout přístup subjektivní, tj. podle toho, jak se čin útočníka jevil tomu, kdo jej odvracel (srov. č. 3/1983-15 Bulletinu NS ČR, dále i č. 41/1980 a č. [18/1982](#) Sb. rozh. tr.). Navíc hodnocení některých skutečností, které bral odvolací soud v úvahu, nerespektuje zásadu in dubio pro reo a vyvolává z tohoto hlediska pochybnosti. V tomto směru je možno poukázat např. na hodnocení poranění na pravé ruce poškozeného P. Ch., které bylo podle vyjádření znalce MUDr. Igora Dvořáčka, Ph. D. ve stadiu hojení, a proto musela být daná lokalita přecitlivělá. Uvedené poranění mohlo poškozeného handicapovat ve smyslu určité dotekové bolestivosti a přecitlivělosti na jakýkoliv kontakt. Za této situace měl poškozený určitě tendenci vyhnout se úderům pravou rukou a nepoužívat ji k fyzickému zápasu. Tento závěr však nebyl konfrontován s dalším zjištěním, že poškozený podle svědecké výpovědi M. N. hodně pil, rád se rval, protože když si vypil, tak tam holýma rukama boural stěny. Když byla zeď špatně postavená, nevycházela, tak se musela zbourat a místo toho, aby se to bouralo normálně, klasicky, tak on si na tom zkoušel ty svoje hmaty a chvaty; hodně se tam pilo, a proto se bouralo furt. Pokud má vědět něco o jeho zranění, jestliže tedy holýma rukama rozbíjel zdi, tak neví, jestli se dá o tom říct, že to je jako zranění, přitom to bylo v době, kdy říkal, že má novou přítelkyni, že je starší a že se zamiloval, ale o M. nehovořil (č. l. 693 spisu). Z těchto hledisek je pak třeba hodnotit tvrzenou možnost handicapování poškozeného ve smyslu určité dotekové bolestivosti a přecitlivělosti na jakýkoli kontakt a učiněný závěr, že „za této situace měl poškozený určitě tendenci vyhnout se úderům pravou rukou“. Přitom je nutno odvolacímu soudu vytknout, že s těmito skutečnostmi vyplývajícími ze spisu neseznámil znalec MUDr. Igor Dvořáčka, Ph. D., který se navíc vyjadřoval jen o možnosti handicapování, nikoli tak, že by tento závěr byl jistý (viz č. l. 773 spisu). Obdobně odvolací soud vůbec nehodnotil z hlediska vzniklých zranění u obviněného J. M., na kterých v převážné míře staví své závěry o vyvrácení jeho obhajoby, další závěr jím vyslechnutého znalce MUDr. Igora Dvořáčka, Ph. D., jenž uvedl, že „pokud šlo o používanou léčbu u obviněného, musíme zvažovat i jeho fyzickou kondici a také to, jakou intenzitou byl proti němu veden útok. Pokud si prohlédneme fotodokumentaci tak, jak je doložena, tzn. prohlídka jeho těla byla po incidentu provedena, musím konstatovat, že krevní výron je na něm minimální, neodpovídající nějaké síle nějakého vzájemného konfliktu, ale nedovolí mi to dělat jednoznačné závěry, protože víme z praxe, že někdy i takové ty zběsilé útoky, tahání za oděv, smýkání apod. nemusí na lidech zanechat žádně výraznější poranění, tzn. není jednoznačná příměra (spíše „úměra“), že bereš tyto léky, musí být na jakýkoli impuls takovýto následek“ (č. l. 774 spisu).

Nejvyšší soud k tomu považuje znovu a s odkazem na předchozí rozhodnutí o dovolání v této věci za nutné zdůraznit, že v případě posouzení toho, zda v určitém konkrétním případě došlo k naplnění

podmínek nutné obrany ve smyslu § 13 tr. zák., je především důležité, jak obviněný J. M. subjektivně pociťoval bezprostředně hrozící své ohrožení přímo při útoku ze strany poškozeného, což má pak význam pro vlastní posouzení jeho obranného jednání buď ještě v rámci nutné obrany, anebo při jejím překročení, zejména co do míry obranného zákroku (tedy při intenzivním excesu). Podmínkou trestnosti jednání, pokud je již shledáno překročení mezí nutné obrany ve smyslu § 13 tr. zák., musí být samozřejmě také zavinění vztahující se na tuto skutečnost. V takovém případě je třeba také důsledně zjišťovat, zda šlo o úmyslné nebo nedbalostní překročení mezí nutné obrany, a přihlížet přitom i k rozrušení obviněného vyvolanému útokem (srovnej č. 16/1994-I. Sb. rozh. tr.). Právě těmito otázkami se oba soudy nezabývaly, ač na to bylo již upozorněno v předchozím zrušujícím usnesení Nejvyššího soudu (str. 14). Za těchto okolností, pokud nalézací soud uzavřel, že útok obviněného nožem proti neozbrojenému poškozenému v rámci nutné obrany je zcela nepřiměřený a intencím § 13 tr. zák. neodpovídající, a to ani ze subjektivního pohledu obviněného, je takový závěr přinejmenším předčasný, poněvadž nebyly v tomto směru náležitě zhodnoceny všechny významné shora uvedené skutečnosti (str. 32 rozsudku nalézacího soudu). Obdobně je tomu i se závěrem odvolacího soudu, že „fyzický útok ze strany poškozeného v žádném případě nedosáhl takové intenzity, aby bylo možno obranu, kterou zvolil obviněný, považovat za adekvátní charakteru samotného útoku (str. 10 až 11 usnesení odvolacího soudu).

Je třeba jistě souhlasit s tím, že při útoku vedeném předmětným nožem do oblasti břicha hrozí vznik těžké újmy na zdraví ve smyslu § 89 odst. 7 tr. zák. Z hlediska úmyslu způsobit jinému těžkou újmu na zdraví ve smyslu § 222 odst. 1 tr. zák., je však třeba zvažovat i jiné okolnosti, a to zejména intenzitu útoku, způsob jeho provedení a pohnutku činu (srov. č. II/1965 Sb. rozh. tr.), a to i ve vztahu k shora uvedeným závěrům znalce MUDr. Igora Dvořáčka, Ph. D. V tomto směru jsou však závěry obou soudů obsažené v napadených rozhodnutích dosud nedostatečné a do značné míry i nepřezkoumatelné, když se náležitě oba soudy nevyjádřily ani k tomu, z čeho dovozovaly napadení poškozeného P. Ch. obviněným, když ten sám takové napadení poškozeného popírá a z žádného jiného důkazu uvedený způsob jeho jednání zatím nevyplývá. Podle ustálené judikatury obránce není povinen ustupovat před neoprávněným přímo hrozícím nebo trvajícím útokem na zájem chráněný trestním zákonem (č. [47/1995](#) Sb. rozh. tr.). Obrana se proto nemusí omezovat na tzv. pasivní obranu (odrážení ran, ustupování apod.), nýbrž může být i aktivní; nepřekročí-li obránce meze nutné obrany, nestává se tím z něho útočník. O tom, kdo je obránce a kdo útočníkem, rozhoduje zásadně iniciativa na počátku střetnutí, nikoli jeho další průběh.

Pokud jde o intenzitu útoku z písemného znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství, se podává, že se nelze jednoznačně vyjádřit k intenzitě vedeného útoku, a to vzhledem k tomu, že nedošlo k zasažení skeletu poškozeného (č. l. 66 spisu). I z tohoto hlediska je třeba hodnotit výpověď znalce MUDr. Igora Dvořáčka, Ph. D. ve veřejném zasedání odvolacího soudu dne 13. 8. 2009. Ohledně způsobu provedení bodnutí oba soudy vycházejí z toho, že k němu došlo v průběhu napadání obviněného (byť s menší intenzitou, než popisuje obviněný) ze strany poškozeného P. Ch. V té souvislosti je třeba se blíže zabývat také skutečností, že bodný kanál, jehož hloubka vplynula ze znaleckých posudků, nesvědčí o razantním útoku, jeho délka jen lehce přesahuje polovinu délky čepele nože, přičemž podle vyjádření znalce MUDr. Igora Dvořáčka, Ph. D. lze uvažovat jen o střední intenzitě síly. Z toho se tedy jednoznačně podává, že útok, byť byl veden proti břichu, kde jsou uloženy životně důležité orgány, nebyl nijak brachiální a zřejmě nebyl veden ani plnou silou, kterou mohl obviněný použít při údajném aktivním jednání obviněného tvrzeném oběma soudy, zvláště když nůž nezasáhl skelet poškozeného. Tuto okolnost, ač má pro posouzení těchto otázek zásadní význam, oba soudy vůbec z těchto naznačených hledisek nehodnotily. Podobně je tomu i s pohnutkou obviněného, na kterou obviněný poukazuje ve svém dovolání, když zde uvedl, že bez náležitého vyhodnocení zůstalo i to, že neměl vůbec žádný motiv, aby P. Ch. napadl. Pokud pak došlo k jeho agresivnímu chování a bodnutí poškozeného, byly podle znalkyně Mgr. Michaely Mrowetz Bartákové dominantními motivy vyhnout se agresí a strach z agrese poškozeného P. Ch. V tu chvíli bylo

dominantní to, že to bylo v místnosti na málo metrech čtverečních, že tam byl ten nůž, že tam byly faktory situační výraznější než vztahové, které byly podprahovými motivy (č. l. 665 spisu).

Vzhledem ke všem těmto uvedeným okolnostem se oba soudy stále dostatečně nevypořádaly se všemi okolnostmi podstatnými pro posouzení jednání obviněného z hlediska nutné obrany podle § 13 tr. zák., a to ani z hlediska jimi tvrzeného intenzivního excesu při překročení míry obranného zákroku (str. 32 rozsudku nalézacího soudu a str. 10 až 11 napadeného usnesení odvolacího soudu). V té souvislosti je třeba především poukázat na již shora uvedenou doplňující výpověď znalkyně Mgr. Michaely Mrowetz Bartákové, z které vyplývá, že strach obviněného, který byl vyvolán napadením ze strany poškozeného P. Ch., mohl vést až k tomu, že ve strachu útočil, resp. subjektivně pociťoval jednání poškozeného jako přímé ohrožení svého života.

Z těchto uvedených důvodů Nejvyšší soud shledal ve smyslu § 265k odst. 1 tr. ř. podané dovolání obviněného J. M. důvodným, neboť v uvedeném rozsahu byl naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a proto z podnětu tohoto dovolání podle § 265k odst. 1 tr. ř. napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. 8. 2009, sp. zn. 6 To 29/2009, a rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2009, sp. zn. 49 T 1/2008, zrušil, přičemž podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Toto rozhodnutí Nejvyšší soud učinil v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání, neboť bylo zřejmé, že vytknuté vady nebylo možno odstranit ve veřejném zasedání.

V novém řízení Krajský soud v Ostravě znovu posoudí otázku naplnění podmínek nutné obrany ve smyslu ustanovení § 13 tr. zák. odpovědně ze všech hledisek, která zdůraznil v tomto usnesení Nejvyšší soud, přičemž se zejména zaměří na otázku subjektivního pociťování ohrožení obviněným, ve smyslu shora uvedených právních názorů, jakož i na všechny další shora zmíněné okolnosti po jejich náležitém zákonu odpovídajícím zhodnocení (§ 2 odst. 6 tr. ř.), a na základě toho znovu posoudí zcela zjevnou nepřiměřenost obrany obviněného proti násilí ze strany poškozeného při použití nože shora uvedeným způsobem. V tomto směru je důležitá i výpověď znalce MUDr. Igora Dvořáčka, Ph. D. ve veřejném zasedání odvolacího soudu dne 13. 8. 2009, a proto i v tomto směru doplní dokazování, aby ji mohl zhodnotit ve shora zmíněných souvislostech.

Závěrem Nejvyšší soud připomíná, že podle § 265s odst. 1 tr. ř. je Krajský soud v Ostravě, jemuž věc byla přikázána k novému projednání a rozhodnutí, vázán právními názory, které byly shora v tomto usnesení vysloveny, a je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení Nejvyšší soud nařídil. Přitom bude Krajský soud v Ostravě při odůvodňování svého rozsudku postupovat důsledně v souladu s ustanovením § 125 odst. 1 tr. ř., které stanoví, že v odůvodnění rozsudku soud stručně vyloží, které skutečnosti vzal za prokázané a o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, zejména pokud si vzájemně odporují. Z odůvodnění musí být patrné, jak se soud vypořádal s obhajobou obviněného, a to včetně obhajoby uplatněné v rámci dovolacího i následného řízení, a jakými právními úvahami se řídil, když posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona v otázce viny a trestu. Obdobně musí postupovat i odvolací soud. V neposlední řadě žádný ze zmíněných soudů neopomene respektovat zásadu zákazu změny v neprospěch obviněného (reformationis in peius), neboť právě na základě jeho dovolání došlo ke zrušení rozsudku soudu druhé instance (§ 265s odst. 2 tr. ř.). Jen pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že vzhledem k tomu, že dne 1. 1. 2010 nabyl účinnosti zákon č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, je třeba zvažovat i zásady časové působnosti ve smyslu § 2 a násl. trestního zákoníku, kde by v tomto případě mohlo přicházet v úvahu použití např. ustanovení § 58 odst. 6 trestního zákoníku.

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)